

İFLAS TASFİYESİNE EGEMEN İLKELER - I

EVRENSELLİK İLKESİ

Yrd. Doç. Dr. Ahmet BAŞÖZEN*

I. GENEL OLARAK

İflâs, genel olarak, ticaret mahkemesince iflâsına karar verilen bir borçlunun (müflisin), haczi caiz bütün malvarlığının cebri icra yoluyla paraya çevrilip, bundan bilinen bütün alacaklıların tatmin edilmesini sağlayan toplu (küllî) bir cebri icra türü olarak kabul edilmektedir¹. İflâs tasfiyesine yönelik süreç ise, iflâs takip talebinden iflâsın kapanmasına kadar geçen zamanı kapsamına almaktadır. Hatta, bazı durumlarda, iflâsın kapanmasından sonra tasfiye dışı malvarlığının kalması üzerine yapılacak işlemler de bu sürece dahildir. Aynı şekilde, iflâsın kapanmasından sonra, müflisin itibarının yerine gelmesine yönelik süreci de bu kapsamda değerlendirebiliriz. Bu süreçte, iflâs hukukuna özgü bir takım ilkeler etkin rol oynamaktadır. Bu ilkeler, çok çeşitli olmakla birlikte, evrensellik ilkesi, takibin tekliği ilkesi, alacaklıların eşit işleme tabi tutulması ilkesi, alacaklıların özerkliği ilkesi, paraya çevirme ilkesi, şekle bağlılık ilkesi belli başlıları olarak sıralanabilir. Bu çalışmanın konusunu ise, iflâs tasfiyesine egemen olan ilkelere “iflâsta evrensellik ilkesi” oluşturmaktadır.

İflâs hukukunda evrensellik ilkesinin iki görünümü bulunmaktadır. Bunlardan ilki, iflâs tasfiyesine katılan alacaklılara yönelik “şahısta evrensellik ilkesi”²; diğeri ise, müflisin ülkesinde kabul edilen mülkiyet ilkesinden uzaklaşmayı, uluslararası bir iflâs hukuku kuralları oluşturmayı ve müflisin haczi kabil tüm malvarlığının tasfiyesini amaç edinen iflâs tasfiyesinde “(milletlerarası) evrensellik ilkesi”³dir.

* Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Anabilim Dalı.

¹ **Kuru, Baki:** İcra ve İflas Hukuku El Kitabı, İstanbul 2004, s.922 (Kuru-El Kitabı); **Kuru, Baki/ Arslan, Ramazan/ Yılmaz, Ejder:** İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı, Ankara 2005, s.497; **Kuru, Baki:** İcra ve İflas Hukuku, Cilt 3, Ankara 1993, s.2599 (Kuru-İcra); **Kuru Baki:** İflas ve Konkordato Hukuku, İstanbul 1988, s.5 (Kuru-İflas). Benzer tanımlar için bkz. **Pekcanitez, Hakan/ Atalay, Oğuz/ Sungurtekin Özkan, Meral / Özekes, Muhammet:** İcra ve İflas Hukuku, Ankara 2005, s.321; Ansay, Sabri Şakir: Hukuk İcra ve İflas Usulleri, Ankara 1960, s.196-199; **Postacıoğlu, İlhan E.:** İflas Hukuku İlkeleri, Cilt I- İflas, İstanbul 1978, s.7.

² “personelle Universalitaet”.

³ “internationale Universalitaet”.

II- İFLAS TASFİYESİNDE EVRENSELLİK İLKESİ

A- ALACAKLILARDA (ŞAHISTA) EVRENSELLİK İLKESİ

Alacaklılarda (şahista) evrensellik ilkesi, ya da başka bir deyişle, alacaklıların evrenselliği ilkesi⁴, iflâs tasfiyesinin temel koşullarından birisidir. Bu ilke, çoğu zaman iflâs hukukunu izah etmekte, küllî (toplu) icra adıyla da kullanılmaktadır⁵. Alacaklılarda evrensellik ilkesi, iflâs tasfiyesinde tasfiyeye katılan tüm alacaklıların, alacaklarına, müflisin malvarlığından kavuşma hakkına sahip olmalarıdır. Alacaklılar, alacaklarına, sadece, iflâs tasfiyesine yönelik sınırlılıklar ve iflâs tasfiyesine özgü düzenlemeler çerçevesinde ulaşabilirler⁶.

Bir malvarlığı üzerinde tasarruf yetkisine sahip olan kişi, kural olarak, iflâsın açılmasından önce, o malvarlığının tamamı üzerinde özel çıkarlarını gerçekleştirilmekte serbest hareket etme yetkisine sahiptir⁷. Borçlunun, borç ilişkisine uygun tarzda tasarruf işlemlerinde bulunabilmesi için, kural olarak, bir kamu otoritesinin aracılığına ya da başka bir hak süjesine gerek bulunmamaktadır. Sözleşmenin karşı tarafının, kamusal otorite olmaksızın borçluyu etkilemesi ya da zorlaması imkânı da bulunmamaktadır⁸. Bu sonuç, temelde, hukuk kuralları tarafından sınırları belirlenmiş olan “iradenin özerkliği”⁹ ilkesine dayanmaktadır¹⁰.

İflâs tasfiyesinden önce, ödeme güçsüzlüğü ortaya çıktığında, borçlu, borç ilişkisine dayanarak malvarlığının bir kısmını tasarruf işlemine konu yaptığında; diğer alacaklılar, artık, tasarrufa konu yapılan mal ve haklar üzerinde iptale ilişkin kural- lar (m.277 vd.) saklı kalmak kaydıyla, el koyma¹¹ şeklinde bir hakka sahip değillerdir. Çünkü, borçlunun borç ilişkisinden doğan yükümlülükleri için tüm malvarlığı ile sorumlu olması¹² ana kural olsa bile, böyle bir sorumluluk fonksiyonunun gerçekleştirilmesi için, devletin bu yönde görevlerle donatılmış organlarının belirli

⁴ “personelle Universalitaet” ya da “Glaebigeruniversalitaet”.

⁵ **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s.32,495; **Kuru-İflâs**, s.2; **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s.321.

⁶ **Prütting, Hanns**: Allgemeine Verahrengruudssetze der Insolvenzordnung, (Kölner Schrift zur Insolvenzordnung, Arbeitskreis für Insolvenz- und Schiedsgerichtswesen e.V. (Köln), Herne-Berlin 2000, s.221-247). s.242; **Pape, Gerhard/Uhlenbruck, Wilhelm**: Insolvenzrecht, München 2002, s.119.

⁷ Ancak bu serbestlik, hukuk düzeninin çizdiği sınırlar çerçevesinde olmaktadır (**Örücü, Ersin**: Taşınmaz Mülkiyetine Bir Kamu Hukuku Yaklaşımı, Mülkiyet Hakkının Sınırlanması, İstanbul 1976, s.54).

⁸ **Flume, Werner**: Allgemeiner Teil des Bürgerlichen Rechts, Zweiter Band, Das Rechtsgeschäfts, Berlin-Heidelberg 1992, s.1; **Haesemeyer, Ludwig**: Insolvenzrecht, Köln-Berlin-Bonn-München 2003, s.17.

⁹ İrade özerkliği ilkesi (Privatautonomie), hakka tek tek sahip olunulan durumlar için, devletin müdahalesi ya da başka bir etkileşim olmaksızın hayatın doğal akışı içinde ilişkilerin düzenlenmesi anlayışına dayanmaktadır (**Canaris, Claus-Wilhem**: Die Vertrauenshaftung im deutschen Privatrecht, München 1971, s.414; **Haesemeyer**, s.17-18; **Pape/Uhlenbruck**, s.127-128; **Uhlenbruck, Wilhelm**: Insolvenzordnung-Kommentar, München 2003, s.3).

¹⁰ Bkz. **Başözen, Ahmet**: Müflisin Tasarruf Yetkisi, Ankara 2005, s.10 vd.

¹¹ Bu kavram için bkz. **Başözen**, s.23, dn.2.

¹² **Smid, Stefan**: Grundzüge des Insolvenzrechts, München 2002, s.2; **Uhlenbruck**, s.6-7; **Haesemeyer**, s. 17-18; **Jaeger, Ernst/Henckel, Wolfram**: Konkursordnung-Großkommentar §§ 1-42, Berlin-New York 1997, s.6; **Balz, Manfred**: Die Ziele der Insolvenzordnung, (Kölner Schrift zur Insolvenzordnung, Arbeitskreis für Insolvenz- und Schiedsgerichtswesen e.V. (Köln), Herne-Berlin 2000, s.3-22), s.8; **Köhn, Kai**: Veräußerungsgeschäfte des Insolvenzschuldners (§§ 80 I, 81 InsO), Hannover Uni-Diss. 2000, s.67.

türde faaliyetine ihtiyaç duyulmaktadır¹³. Borçlunun malvarlığı ile sorumluluk kurallı gereği, malvarlığına devlet aracılığıyla yürütülen bir iflâs prosedürü sonucunda el konulmuşsa, bu durumda, borçlu, masa konusuna yönelik tasarruf işlemlerinde bulunamaz (m.191; 192). Buna rağmen, borçlu, hukuken el konulmuş, güvence altına alınmış bir malvarlığı üzerinde tasarruf işlemlerinde bulunursa, bu tasarruf işlemleri, istisna olarak uygulanan iyiniyet kurallarının şartları dışında (m.191,II; 192; 190,II), kendisinden beklenen sonucu doğurmayacaktır. Bu yarışma, borçlunun serbest tasarruf işlemi yapmasını engelleyerek, böylece, her alacaklının alacağına eşit işleme tabi tutularak kavuşmalarını sağlamaktadır. Bu nedenle, irade özerkliği prensibinin içinde yer alan malvarlığı ile sorumluluk ilkesi, alacaklılar bakımından, iflâs tasfiyesinde güvence görevi görmektedir¹⁴. Borçlu, iflâs prosedürü sonucu el konulan masa malvarlığı üzerinde, artık, irade özerkliğine ilişkin yetkilerinden bir kısmını; özellikle de, tasarruf yetkisini kullanamaz (m.191; 192; 184). Çünkü, iflâsın açılmasından önce bir borç ilişkisine giren ve bu nedenle borçludan alacaklı olanlar (iflâs alacaklıları), kural olarak, borçlunun malvarlığı ile sorumluluğu ilkesi nedeniyle alacaklılarına kavuşma yönünde güven duygusu içindedirler. Borçlunun iflâsıyla, alacaklıların sahip olduğu bu güven duygusu devam etmektedir. İflâsın açılmasından önce, yarışan bireysel yararlar, iflâsın açılmasıyla yerini, kolektif yarara bırakır. Bu şekilde alacaklıların eşit işleme tabi tutularak alacağına kavuşması amaçlanır¹⁵.

Bu amaç çerçevesinde, iflâs tasfiyesinde, müflisin (borçlunun) karşısında, bütün alacaklıları bulunmaktadır. İcra ve İflas Kanunu'nda buna yönelik kurallar göze çarpmaktadır. Öncelikle, alacaklılar, alacaklarını, borçlunun haczedilebilen (m. 82, 83, 184, I) bütün malvarlığının paraya çevrilmesiyle elde edilen değerden alırlar. Borçlunun masaya giren tüm malvarlığı satılır ve elde edilen para ile borçlunun bilinen bütün alacaklılarının alacakları ödenir. Eğer, geriye bir şey artarsa, artan para, müflise iade edilir¹⁶. Bundan başka, müflise ait bulunan mal ya da hakları, ellerinde bulunduran kişiler (ki, bu kişiler müflisin alacaklısı da olabilir), o mallar üzerindeki hakları saklı kalmak kaydıyla, iflâs dairesine teslim etmeleri gerekmektedir (m.219,I/4). İflâs dairesine teslim edilmesi gereken bu mal ve haklar, yapılan çağrıya uyulmayarak müflise teslim edilmiş ise, bu kişilerin ikinci kez teslim yükümlülüklerinden kurtulabilmeleri, İcra ve İflas Kanunu'nun 192. maddesi kurallarına tabi olmaktadır. Yani, bu mal ve haklar müflise teslim edilmekle birlikte, iflâs masasına girmemişse, bu kişiler borç yükümlülüklerinden kurtulamazlar¹⁷.

İflâsın açılmasıyla alacaklılar, borçlunun haczedilebilen (m. 82, 83, 184, I) bütün malvarlığının paraya çevrilmesiyle elde edilen değerden alacaklarından, alacaklılar bakımından da evrensellik gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle, tüm alacaklılar, kural olarak müflisin malvarlığından alacaklarına kavuşma hakkına

¹³ Pape/Uhlenbruck, s.109-110; Smid, s.29; Köhn, s.67; Uhlenbruck, s.2; Jauernig, Otmar: Zwangsvollstreckungs- und Insolvenzrecht, München 1999, s.173.

¹⁴ Smid, s.2-3; Köhn, s.67; Haesemeyer, s. 17-18; Balz, s.8.

¹⁵ Uhlenbruck, s.8-9; Smid, s.29; Köhn, s.70; Jauernig, s.175-176; Pape/Uhlenbruck, s.118-119.

¹⁶ Kuru/Arslan/Yılmaz, s.32-33; Kuru-İflas, s.2.

¹⁷ Müflise yapılan ödemeler konusunda geniş açıklamalar için bkz. Başözen, s.292-318.

sahiptirler¹⁸. Buna karşılık, iflâsın açılmasıyla, iflâs talebinde bulunan alacaklıların dışında, kimlerin ne miktarla alacaklı oldukları kesin olarak belli değildir. Alacaklılar masaya başvuru yaptıktan (m.219, II/2) ve bu başvuru sonunda alacakları miktarı iflâs idaresince tespit edildikten sonra (m.230-236), bu husus açıklığa kavuşacaktır. Her bir alacaklı bakımından, masaya alacaklarını yazdırma konusunda bir zorunluluk da bulunmamaktadır (m.236; 253). Ancak, alacaklarını tasfiyenin kapanmasına kadar masaya bildirmemiş olan alacaklılar (m.236; 253), tasfiyede hesaba katılmazlar. Bu çerçevede, alacaklıların iflâs talebi üzerine alacak haklarının kesin hükümlerle tespitine yönelik mahkemenin vereceği karar; hatta iflâsın açılmasından sonra bu kararın icrası, talepte bulunan alacaklılar için, eda hükmünün icrasından öteye farklı bir anlam taşımasa da¹⁹, iflâs kararı, sadece iflâs talebinde bulunan alacaklıların alacaklarına kavuşmalarını amaçlayan bir tasfiye modeli değildir. Çünkü, iflâsta, iflâsın açılmasıyla ortaya çıkan iflâs hukuku ilişkilerinden, müflisin malvarlığından ve müflisin masa konusu malvarlığı üzerinde sahip tasarruf yetkisindeki değişikliklerden, hiç iflâs talebinde bulunmamış, bir dava sonunda elinde alacaklı olduğu kesin hükümlerle tespit edilmemiş olan iflâs alacaklıları da yararlanmaktadır (m.219,II/2; 230; 236). Bu halde, alacaklıların evrenselliği ilkesinin doğal sonucu olarak, alacaklıların iflâsın açılmasından evvel sahip oldukları cüzi icra yoluyla alacaklarına kavuşmalarına yönelik yöntemlerin, iflâsın açılmasıyla birlikte kural olarak işlerliğini yitirmesinin kabulünü gerektirir. Yani, iflâs tasfiyesine yönelik yöntemlerin dışında, her bir alacaklının alacağına kavuşması engellenmektedir (m.193-194). Eğer bir alacaklı, iflâs tasfiyesindeki kurallar çerçevesinde tasfiyeye katılmaya razı olmazsa, tasfiyenin sona ermesini beklemek durumundadır.

B- MİLLETLERARASI EVRENSELLİK İLKESİ

1- Genel Çerçeve

Türk hukuku açısından, iflâsın açılmasından sonra müflisin masaya giren mal ve hakları üzerinde tasarruf yetkisi kalmamakta (m.191,I); bu aşamadan sonra, bu yetkiyi, iflâs idaresi kullanmaktadır (m.226)²⁰. Müflisin, iflâs masasına girdiği kabul edilen malvarlığının Türk Devleti'nin sınırları içerisinde olması durumunda, bu konuda, bir sorun çıkmayacaktır. Ancak, günümüzde sınır ötesi ekonomik ilişkiler o kadar yoğundur ki, birden fazla devlet ülkesinde faaliyet gösteren, tasarruf işlemlerine girişen ya da malları bulunan kişi ya da işletmelerin varlığı, iflâsın sınır ötesi boyutları olan hukuki sorunların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bu sorunlardan, bizim çalışmamız bakımından önemli olanı; sınır ötesi etki doğuran iflâs durumlarında, iflâsın hukuki sonuçlarının da, sınır ötesi etkilerinin olup olmayacağı; başka bir ifade ile iflâs tasfiyesinde müflisin malvarlığı bakımından da bir evrenselliğin bulunup bulunmadığı noktasıdır. Bu sorunun yanıtı, iflâsın açılmasına yönelik kararın, Türkiye'de ya da başka bir devlet ülkesinde verilmiş olup olmamasına; sınır

¹⁸ Prütting, s.242; Pape/Uhlenbruck, s.119.

¹⁹ Schoch, Hans: Die juristische Natur der Pfaendung und der Vermögensbeschlagnahme im Konkurs, Uni-Zürich Diss., Zürich 1940, s.50; Umar, Bilge: İcra ve İflâs Hukukunun Tarihi Gelişmesi ve Genel Teorisi, İzmir 1973, s.239.

²⁰ Bkz. Başözen, s.94 vd.

ötesi etkileri olan iflâsın açılması durumunda ortaya çıkan hukuki sorunların çözümü için temel alınan (yersellik, evrensellik gibi) ilkelerden hangisinin birincil ilke olarak kabul görüp, hangisinin göz ardı edileceğine; bu tür sorunların çözümüne yönelik karşılıklı ya da çok taraflı antlaşmaların bulunup bulunmamasına ya da antlaşma olmamakla birlikte fiilî karşılıklı ilişkililerinin bulunup bulunmamasına göre değişebilmektedir.

İflâsın sınır ötesi etkilerinin olması durumunda, tasfiyeye uygulanacak hukuken tespiti için, öncelikle, “iflâsın evrenselliği ilkesi” ile “iflâsın mülkiliği” ilkesinin, hem iflâsın açıldığı devlet ve hem de müflisin malvarlığının bulunduğu diğer devlet ya da devletler bakımından, hangi ölçüde kabul görmesi ve uygulanması gerekliliği açıklığa kavuşturulmalıdır. Yine, bu ilkelerin, iflâsın ortaya çıkardığı tüm ilişkilere, zaman, konu ve kapsam bakımından katı bir biçimde uygulanıp uygulanamayacağı da, ilkelere yüklenilen anlamın içeriği ile yakın ilişkilidir.

2- İflâsın Evrenselliği İlkesi

İflâsın evrenselliği (umumiliği, birliği, tekliği) ilkesine (Universalitaetprinzip) göre, iflâs, sadece tek bir devlet ülkesinde açılmalı; müflisin tüm alacaklıları, yabancı alacaklıları da dahil olmak üzere, iflâsın açıldığı devlet ülkesinde kurulan masa karşısında eşit işleme tabi tutulmalı; müflisin, gerek iflâsın açıldığı ülkede bulunan gerekse yabancı ülke ya da ülkelerdeki tüm malvarlığı, iflâsın açıldığı ülkede kurulan masaya girmeli; yabancı iflâs kararlarına müflisin malvarlığı kalemlerinin bulunduğu devlet ülkelerinde de etki tanınmalı; yabancı iflâs idaresinin yetkileri müflisin malvarlığı kalemlerinin bulunduğu devlet ülkelerinde de kabul görmeli; iflâsı açan devlet hukukunun iflâsın açılmasına bağladığı tüm hukuki sonuçlar, müflisin mallarının bulunduğu devlet ülkelerinde de tanınmalıdır²¹. İflâsın evrenselliği ilkesinin kabul görmesi ile; iflâs tasfiyesinde özel önem verilen alacaklılar arasında eşitliğin sağlanması, tasfiyenin daha az masrafla tamamlanması ve usul ekonomisinin gerçekleştirilmesi sağlanacak; buna ek olarak, müflisin malvarlığının parçalanması ve yetki ihtilafları da engellenebilecektir²².

Temelde, yabancı iflâs kararlarına sınır ötesi etki tanınmasına olanak tanımak ve alacaklılar arası eşitliği sağlamak amacı güden iflâsın evrenselliği ilkesine göre, bir ülkede açılmış iflâs üzerine müflisin, diğer bir ülkede bulunan ve iflâs masasına giren mal ve hakları üzerinde yapmış olduğu tasarruf işlemleri de hükümsüz sayılacaktır.

²¹ **Güneysu-Güngör, Gülin:** Milletlerarası Özel Hukukta İflâs, Ankara 1997, s.2-3; **Kuru-İflâs,** s.541; **Yılmaz, Ejder:** İflas İdaresi, Ankara 1976, s.101; **Belgesay, M. Reşit:** İcra ve İflâs Hukuku, Sentetik Bölüm II, Konkordato- İflâs-İptal Davası- Tahliye, İstanbul 1953, s.66-67; **Üstündağ, Saim:** İflâs Hukukunun Esasları (İflâs, Konkordato, İptal Davaları), İstanbul 2002, s.20; **Berkin, Necmeddin M.:** İflâs Hukuku, İstanbul 1972, s.68-69; **Blumenstein, Ernst:** Handbuch des Schweizerischen Schuldbetreibungsrechtes, Bern 1911, s.553; **Haesemeyer,** s.891; **Deguchi, Masahisa:** Zum neuen Gesetz über Anerkennungshilfe des auslaendischen Insolvenzverfahrens, (Festschrift für Akira Ishikawa zum 70. Geburtstag, Berlin/New York 2001, s.79-86), s.79-81; **Lüer, Hans Jochem:** Deutsches Internationales Insolvenzrecht nach der neuen Insolvenzordnung, (Kölner Schrift zur Insolvenzordnung, Arbeitskreis für Insolvenz- und Schiedsgerichtswesen e.V. (Köln), Herne-Berlin 2000, s.297-321), s.304; **Uhlenbruck,** s.3079-3080.

²² **Uhlenbruck,** s.3080; **Güneysu-Güngör,** s.2; **Üstündağ,** s.20.

3- İflâsın Yerselliği İlkesi

“İflâsın yerselliği” ilkesine (taaddüdü, mülkîlik, mahallîlik, Territorialitaetsprinzip) göre ise, müflisin malvarlığının bulunduğu her yerde, ayrı bir iflâs açılması mümkündür. Buna göre, iflâs, hüküm ve sonuçlarını, sadece, açıldığı ülke sınırları içerisinde doğurur. İflâsın mülkîliği ilkesine göre, iflâsın açıldığı her ülke sınırları içerisinde, ayrı iflâs masaları kurulacak; iflâs masasına, sadece, ülke sınırları içerisinde bulunan malvarlığı girecek; seçilen iflâs idaresi, sadece, o ülke sınırları içerisinde faaliyette bulunabilecek; masa konusu mahalli alacaklılara tahsis edilerek, yabancı alacaklılar, alacaklarını masaya yazdıramayacaklardır²³. İflâsın mülkîliği ilkesi, aynı anda, farklı ülkelerde birden fazla iflâsın açılmasına ve bu nedenle yetki ihtilaflarının doğmasına yol açmakta; müflisin malvarlığının parçalanmasına ve usul ekonomisine ters biçimde tasfiye masraflarının artmasına; özellikle de, iflâsta alacaklıların eşit işleme tabi tutulmasına engel olması bakımından eleştirilmektedir. Temelde, iflâsın, umumi haciz niteliğine sahip olduğu ve iflâs kurallarını düzenleyen İcra ve İflâs Kanunları’nın “emniyet ve asayiş” kanunları olduğu ya da iflâsın “aynî nitelikte bir statü” kurduğu²⁴ gerekçesiyle kabul edilen iflâsın mülkîliği²⁵ ilkesine göre, bir ülke sınırları içerisinde açılmış ve sınır ötesi etkileri olan iflâs, müflisin, diğer bir ülkede bulunan ve iflâs masasına girmesi gereken mal ve hakları üzerinde tasarrufa yetkisiz sayılmasına yol açmamakta; yapmış olduğu tasarruf işlemleri de, geçerli bir biçimde hukuki sonuç doğurmaktadır. Bu nedenle, müflisin tasarrufa yetkisizliği, sadece, iflâsın açıldığı ülke sınırları içerisinde ve iflâs masasına giren malvarlığı hakkında söz konusu olmaktadır.

4- Karma İlke

İflâsın evrenselliği ve mülkîliği ilkelerine karşı ileri sürülen “karma ilke”ye (gasp sistemi, Raub-System) göre ise; yerli iflâslar için, iflâsın yersel olmaması (iflâsın evrenselliği ilkesinin kabulü); buna karşılık, yabancı iflâslar için ise, iflâsın yerselliği (mülkîliği) ilkesi uygulanmalıdır²⁶. Karma ilkenin kabulü ile, Türkiye’de açılan bir iflâs nedeniyle, müflisin, diğer ülkelerde bulunan ve iflâsın açıldığı ülkedeki (Türkiye’deki) iflâs masasına girdiği kabul edilen mal ve hakları üzerinde tasarruf yetkisi bulunmayacak; buna karşılık, yabancı bir ülkede açılan iflâs nedeniyle, müflis, iflâsın açıldığı ülke iflâsın evrenselliğini kabul etse bile, Türkiye’de bulunan mal ve hakları üzerinde tasarruf yetkisine sahip olmaya devam edecektir²⁷.

²³ Güneysu-Güngör, s.2; Uhlenbruck, s.3080; Üstündağ, s.20; Kuru, s.541; Yılmaz, s.101; Belgesay, s.66; Muşul, Timuçin: Teorik Ve Uygulamalı İcra ve İflâs Hukuku, Cilt I,II, İstanbul 2002, s.17; 553; Haesemeyer, s.889; Deguchi, s.79-81; Lüer, s.304; Berkin, s.75; Fritzsche, Hans/Walder-Bohner, Hans Ulrich: Schuldbetreibung und Konkurs nach schweizerischem Recht, Zürich, Band I/1984, Band II/1993, s.414.

²⁴ Bu nedenlerle, sınır ötesi etkisi bulunan iflâs hukuku ilişkilerine hakim hukukunun uygulanması gerekliliği dile getirilmektedir (Belgesay, s.67-68; Haesemeyer, s.889).

²⁵ Güneysu-Güngör, s.3; Haesemeyer, s.889; Belgesay, s.67-68.

²⁶ Yılmaz, s.101; Kuru-İflâs, s.542.

²⁷ Karma ilke taraftarları, ilkenin, ülke çıkarlarını koruma bakımından elverişli olması nedeniyle kabulü gerektiğini belirtmekle birlikte; olması gereken hukuk bakımından, ülkeler arasında iflâsın yersel olmaması görü-

5- Ara Değerlendirme

Haklı olarak belirtildiği üzere, iflâsın sınır ötesi etkileri nedeniyle ortaya çıkması olası sorunları çözmeye amacıyla ortaya atılan bu teorilerden birinin tümüyle kabul edilerek uygulanması, hem teorik açıdan hem de pratik açıdan mümkün olamamalıdır. Çünkü, iflâs, ne başlı başına evrensel, ne de, tamamen mülki planda düşünülebilir. Sınır ötesi etkileri olan iflâsın açılmasıyla, hem evrensel bazda hem de yersel planda düşünülmesi gereken sorunların ortaya çıkması muhtemeldir. Bu nedenle, tek başına, iflâsın evrenselliği ilkesinin benimsenmesi, pratik olarak ütöpik kalmakta; diğer yandan, iflâsın mülkiliği ilkesinin benimsenmesi de, özellikle, iflâsta alacaklıların eşit işleme tabi tutulması gibi temel kuralların zedelenmesine ve tasfiyedeki ana amacın gerçekleşmemesine yol açmaktadır²⁸. Diğer yandan, karma ilkenin benimsenmesi de, ilke olarak, hiç bir yarar sağlamayacaktır. Çünkü, bu davranış modeli ile, sınır ötesi etkileri olan iflâs hukuku ilişkilerinde, ülkelerarası yapılmış bir antlaşma olmaksızın dengeli ilişkiler kurulması mümkün olamaz²⁹. Sadece, Türkiye’de açılmış iflâslar bakımından iflâsın evrenselliği ilkesinin kabul edilmiş olması, fiilî ya da kanunî karşılıklılık olmaması nedeniyle, uygulama bakımından fayda sağlamayacaktır.

İfade edilen nedenlerle, iflâsın evrenselliği ilkesi temel alınarak, bu ilke, iflâsın amacı, alacaklıların eşit işleme tabi tutulması, işlem güvenliği ve öngörülebilirlik gibi iflâs hukukunda genel kabul gören ilkelerle yumuşatılmalıdır. Bununla birlikte, evrensellik ilkesinin uygulanamayacağı durumların tespiti ile, mülkilik ilkesinin uygulanması gereken durumlar da, sınırlı ölçüde kabul edilmelidir³⁰.

6- Alman Hukukunda

Alman hukukunda, Alman İflâs Kanunu § 237 ve 238’in açık olmayan ifadesi nedeniyle, Alman Federal Mahkemesi’nin 1985 ve 1988 yıllarında verdiği kararlara kadar, iflâsın mülkiliği ilkesi eleştirilere rağmen kabul edilmekteydi. Alman Federal Mahkemesi’nin verdiği karardan sonra, Alman hukukunda iflâsın evrenselliği ilkesi uygulanmaya başlandı³¹. 1.1.1999’da yürürlüğe giren Alman Aciz Kanunu (Insolvenzordnung, InsO) ve Aciz Kanunu’na ilişkin Yürürlük Kanunu’nun (Einführungsgesetz zur Insolvenzordnung, EGInsO) 102. maddesi, Federal Mahke-

şünün kabulünün uygun olacağını, haklı olarak, ayrıca, ifade etmektedirler (Yılmaz, s.101 ve özellikle dn.101).

²⁸ Güneysu-Güngör, s.3.

²⁹ Haesemeyer, s.896-897.

³⁰ Örnek olarak, mülkilik ilkesini katı bir biçimde uygulayan ve kanunlarında bu yönde düzenleme olan ülkeler karşısında (İsv. İİK m.55), evrensellik ilkesinin uygulanmasının, iflâsta alacaklıların eşit işleme tabi tutulması ilkesi ile çelişeceği açıktır. Bu durumda mülkilik ilkesinin uygulanması gerektiği söylenebilse de, olması gereken, alacaklılar arası eşitsizliği önlemeye yönelik başka araçların geliştirilmesidir. Bkz. Güneysu-Güngör, s.185-186. Eğer, iflâsın açıldığı yabancı ülkede iflâsın mülkiliği ilkesi ya da karma ilke uygulanmakta ise, bu durumda, müflisin Türkiye’de bulunan malvarlığından, öncelikle, yerleşim yeri Türkiye’de bulunan ilk dört sıra alacaklıların (m.206) tamamının alacaklarını alması; bundan sonra kalan malvarlığının diğer alacaklılara dağıtılması söz konusu olabilir. Karş. IPRG m.173.

³¹ Schollmeyer, Eberhard: § 240 ZPO und Auslandskonkurs, (IPRax, 1999/1, s.26-28) s.26; Lüer, s.297; Uhlenbrucker, s.3082. Alman Federal Mahkemesinin 1985 ve 1988 tarihli kararlarının metni için bkz. BGH 11.7.1985 (NJW, 1985, s.2897); BGH 7.6.1988 (NJW, 1988, s.3096).

menin kararları doğrultusunda iflâsın evrenselliği ilkesi temel alınarak, Alman İflâs Kanunu'nun 237 ve 238. maddelerinden farklı tarzda düzenlendi³². Sınır ötesi etkileri olan iflâs durumunda, iflâsa katılan alacaklılar, borçlular ve üçüncü kişilerin hem hukuken hem de malvarlığı durumu açısından birbirleriyle bağlı olmaları, kanunun düzenleniş amacıdır. Bu amaç, iflâsın sadece ulusal bazda düşünülemeyeceği gerçeğini ortaya çıkarmaktadır³³. Alman Aciz Kanunu'na ilişkin Yürürlük Kanunu'nun (EGInsO) 102. maddesine göre, sınır ötesi ülkede³⁴ açılan aciz usulü (iflâs), borçlunun (müflisin) içeride (Almanya'da) bulunan malvarlığını da kapsar³⁵. Bu kural iki durumda kapsam dışı bırakılmıştır. Usulün açıldığı devletin mahkemesi iç hukuka göre yetkili değilse ya da sınır ötesi iflâsın tanınması özellikle anayasal haklar çerçevesinde Alman hukukuna açıkça aykırılık teşkil etmekteyse, iflâsın evrenselliği ilkesi uygulama alanı bulmayacaktır (EGInsO Art. 102,I/1-2). Buna göre, Almanya'da aciz usulünün açılmasıyla, aciz borçlusunun diğer ülkelerde bulunan mal ve hakları üzerinde tasarruf yetkisi kalmamakta; yapılan tasarruf işlemleri hükümsüz olarak kabul edilmektedir. Aynı şekilde, yabancı bir ülkede açılan iflâslar için de, borçlunun, Almanya sınırları içerisinde bulunan malvarlığı bakımından Alman Aciz Kanunu § 80 ve 81'e göre tasarrufa yetkisizliği³⁶ söz konusu olmaktadır³⁷. Aciz usulünün açılmasıyla, aciz borçlusunun içeride ve dışarıda bulunan mal ve hakları bakımından hem maddi hukuka hem de usul hukukuna ilişkin idare ve tasarruf yetkisi, aciz idaresi tarafından yerine getirilir³⁸.

7- İsviçre Hukukunda

Alman hukukuna karşılık, İsviçre hukukunda, sınır ötesi etkileri bulunan iflâs durumlarında, bugün için, hâla, kuvvetli yersellik (mülkilik) ilkesinin geçerli olduğu kabul edilmektedir³⁹. Buna göre, İsviçre'de açılan iflâslarda, müflisin yerleşim yeri ya da milliyetine bakılmaksızın İsviçre iflâs kuralları uygulanacaktır⁴⁰. İsviçre'de hakim olan iflâsın mülkiliği ilkesinin, doğrudan kanun maddesinden kaynaklanma-

³² Lüer, s.297; Uhlenbruck, Anm.19, s.3082; Haesemeyer, s.896-897.

³³ Uhlenbruck, s.3083; Lüer s.297-299.

³⁴ Alman Devletin diğer devletlerle iflâsa yönelik antlaşmasının bulunması durumlarında bu kural uygulanmayacaktır. Yine, Avrupa Topluğu Aciz Usulleri Tüzüğü çerçevesinde, üye devletler arasında çıkan sınır ötesi aciz usulleri için kural uygulanmayacaktır (Uhlenbruck, s.3083; Lüer, s.299; Haesemeyer, s.900).

³⁵ Gottwald, Peter: Insolvenzrechts Handbuch, München 2001, s.1713; Uhlenbruck, s.3083; Lüer, s.299; Haesemeyer, s.900.

³⁶ Bkz. Başözen, s.145-161.

³⁷ Uhlenbruck, s.3104; Haesemeyer, s.901. Burada belirtilmelidir ki, bu sonuçların doğması, yabancı ülkede açılmış aciz usulünün, Alman Aciz Kanunu için Yürürlük Kanunu'nun 102. maddesine göre, Almanya'da tanınması şartına bağlıdır (Uhlenbruck, s.3111).

³⁸ Gottwald, s.1714; Uhlenbruck, s.3125. Aciz idaresinin yetki ve görevleri malvarlığının bulunduğu yer hukukuna göre belirlenir. Aciz usulünün açılmasıyla, masa konusunun mülkiyetinin aciz idaresine geçişini kabul eden ülkeler bakımından ortaya çıkan özellikler dikkate alınmaz (Uhlenbruck, s.3125-3126). Mülkiyetin devri teorisine yönelik açıklamalar için bkz. Başözen, s.26-37.

³⁹ Fritzsche/Walder-Bohner, s.414; Blumenstein, s.553-554; Favre, Antoine: Schuldbetreibungs- und Konkursrecht, Freiburg/Schweiz 1956, s.260.

⁴⁰ Bu durum, kısaca, iflâs İsviçre'de açıldığında; ülke dışında bulunan malvarlığı bakımından mülkilik, ülke içinde bulunan malvarlığı bakımından evrensellik ilkesi olarak ifade edilmektedir (Blumenstein, s.554; Favre, s.260).

dığı; buna karşılık, kanunun çeşitli maddelerinin içeriğinin yorumundan kaynaklandığı da ileri sürülmüştür⁴¹. İflâsın mülkiliği ilkesinin kabulü nedeniyle, İsviçre hukukuna göre, yabancı ülkede açılan iflâsın iç hukukta etki doğurması, ancak, kısmen ya da tamamen iflâsın tanınması şartına bağlanmıştır. Bu amaçla Milletlerarası Özel Hukuk Kanunu'nun (IPRG) 11. bölümüne yabancı iflâsların tanınmasına yönelik şartlar konulmuş ve yabancı ülkede açılan iflâsların tanınması, karşılıklılık esasına bağlanmıştır⁴². Ayrıca, yabancı ülkede açılan iflâsın tanınarak, İsviçre'de bulunan mal ve hakların tasfiyeye dahil edilmesi, ancak, İsviçre İcra ve İflâs Kanunu'nun 219. maddesine göre (m. 206), yerleşim yeri İsviçre'de bulunan ilk dört sıra alacaklıların tamamının alacaklarını almaları şartına bağlanmıştır (IPRG m.173)⁴³. Yabancı iflâs kararı İsviçre'de tanınırsa, tanıma kararının yayımlanmasından itibaren, yabancı müflis, İsviçre'de bulunan ve iflâs masasına girmesi gereken malvarlığı değerleri üzerinde tasarruf yetkisini kullanamaz⁴⁴. Buna karşılık, İsviçre'de açılan iflâs ile, müflis, yabancı ülkede bulunan ve iflâs masasına girmesi gereken malvarlığı üzerinde, yabancı ülke tarafından iflâsa etki tanınmadığı durumlarda, tasarruf yetkisini kullanmaya devam eder⁴⁵.

C- İFLASIN EVRENSELLİĞİ İLKESİNİN TÜRK HUKUKU BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

1- Türkiye'de Açılan İflâslar Bakımından

Türkiye'de açılmış olan bir iflâs nedeniyle, müflisin malvarlığının bulunduğu sınır ötesi ülke ya da ülkelerde, tasarrufa yetkisizliği nedeniyle müflisin tasarruf işlemlerinin hükümsüz sayılabilmemesinin kabulü, iflâsın evrenselliği (umumiliği, birliği, teklifi) ilkesinin kabulüne bağlıdır⁴⁶. Bu nedenle, Türk hukukunda, Türkiye'de açılmış iflâslar bakımından iflâsın evrenselliği ilkesi, haklı olarak, kabul edilmektedir⁴⁷.

⁴¹ **Fritzche/Walder-Bohner**, s.414. İsviçre hukukunda iflâsın mülkiliği ilkesinin kabul edilmesinin temelinde yatan ana nedenin, kredi kurumlarını korumak olduğu da ifade edilmektedir (**Fritzche/Walder-Bohner**, s.415).

⁴² **Fritzche/ Walder- Bohner**, s.418; **Mankowski, Peter**: Inlandskonkurs und Vollstreckbarererklaerungsverfahren, (ZIP, 15. Jahrgang, 1994/20, s.1577-1586), s.1585.

⁴³ **Fritzche/Walder-Bohner**, s.416.

⁴⁴ **Fritzche/Walder-Bohner**, s.426; **Mankowski**, s.1585.

⁴⁵ **Jaeger, Carl/ Walder, Hans Ulrich/ Kull, Thomas M./ Kottmann, Martin**: Das Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs; Erlautert für den praktischen Gebrauch, Zürich, Band II/1997-1999, s.197; **Mankowski**, s.1585.

⁴⁶ Burada yapacağımız açıklamalar, Türkiye ile yabancı devlet arasında, bir antlaşmanın bulunmaması durumu içindir. Eğer, iflâs kararlarına etki tanınması ve uygulanacak hukuk kurallarının tespitine yönelik ülkeler arasında karşılıklı bir antlaşma bulunmakta ise, sorun, bu antlaşma çerçevesinde çözümlenir. Yani, bu durumda, iflâsın evrenselliği ya da mülkiliği ilkesinin kabul edilip edilmemesinin pratik bakımdan bir yararı bulunmamaktadır.

⁴⁷ **Kuru-İflâs**, s.543; **Berkin**, s.75; **Belgesay**, s.65; **Yılmaz**, s.101; **Güneysu-Güngör**, s.156. Ancak, burada şu da ifade edilmektedir ki, Türk hukukunda, iflâsın evrenselliği ilkesi, sadece, Türkiye'de açılmış iflâslar bakımından ileri sürülmektedir. Yabancı ülkede açılan iflâslar bakımından ise, iflâsın mülkiliği ilkesi kabul görmektedir. Bu sisteme, "karma ilke (gasp sistemi, Raub-System)" adı verilmektedir. Bunun eleştirisi için bkz. yuk. B, 4. Ayrıca bkz. **Başözen**, s.359-360.

Türk hukukunda, Türkiye’de açılan iflâslar bakımından iflâsın evrenselliği ilkesini destekleyen çeşitli kurallar bulunmaktadır. Kanun’un “iflâsın açıldığı zaman da müflisin haczi kabil bütün malları hangi yerde bulunursa bulunsun bir masa teşkil eder ve alacakların ödenmesine tahsis olunur” (m. 184) ifadesi bu görüşü destekler niteliktedir. Kanun koyucu, “hangi yerde bulunursa bulunsun” ifadesi ile, müflisin malvarlığının bulunduğu yer bakımından bir sınırlama öngörmemiştir. Yine, İsviçre İcra ve İflâs Kanunu’nda, iflâsın “yurt içinde tekliği ilkesi”ni düzenleyen 55. maddesinin⁴⁸ Türk kanun koyucusu tarafından İcra ve İflâs Kanunu’na alınmaması da; Türkiye’de açılmış bir iflâsın, sınır ötesi etkilerinin bulunduğunun kabulünü gerektirmektedir⁴⁹.

Diğer taraftan, İcra ve İflâs Kanunu’nun 219. maddesine göre, alacakların masaya yazdırılması için öngörülen bir aylık süre, “yabancı memleketlerde ikamet eden alacaklılar için” uzatılabilecektir. Kanun’nun bu ifade tarzına baktığımızda, sınır ötesi ülkelerde yerleşik olan alacaklıların da, hangi devletin vatandaşı olursa olsun Türkiye’de açılan iflâs tasfiyesine Türkiye’de yerleşik olan alacaklılarla eşit işleme tabi tutularak katılımının kabul edilmesi gerekmektedir⁵⁰. Bu nedenle, alacaklılar arasında ayırım yapılmayarak alacaklıların eşit işleme tabi tutulması gerekliliğinin kabulü, iflâsın evrenselliği ilkesine delil teşkil etmektedir⁵¹.

Son olarak, İcra ve İflâs Kanunu Nizamnamesi’nde de (Nizamname m. 40, III ve 51) evrensellik ilkesini destekleyen kurallar bulunmaktadır. Nizamname’ye göre, müflisin yabancı ülkelerde bulunan mallarının, Türkiye’de açılan iflâs masası lehine paraya çevrilip çevrilemeyeceği konusu dikkate alınmaksızın, mevcudat defterine kaydolacaktır (Nizamname m. 40, III)⁵². Yine, müflisin rehinli bir malı yabancı bir ülkede bulunmakta ve o devlet kanunları gereğince rehin konusu malın Türkiye’ye çekilmesi mümkün olamamakta ise, rehin temin ettiği alacak tutarına düşen garame payının, rehin konusu malın paraya çevrilmesi zamanına kadar saklanarak, rehin hakkı sahibine, alacağını rehinli malın satış bedelinden alamadığı tutarda ödeme yapılacağını öngörmektedir (Nizamname m.51). Başka bir anlatımla, yabancı ülkede satılan malın satış bedelinden alacaklıların alamadığı tutara isabet eden garame payı, o mal sanki Türkiye’deki tasfiyeye tabi tutularak paraya çevrilmiş,

⁴⁸ “İsviçre’de aynı borçluya karşı aynı zamanda ancak bir yerde iflâs açılmış olabilir” (İsv.İİK m.55).

⁴⁹ İsviçre hukukunda, mevcut düzenleme nedeniyle (İsv.İİK m.55) iflâsın yurt içinde tekliği genel kabul görmektedir (Jaeger/ Walder/ Kull/ Kottmann-I, s.230; Blumenstein, s.554). Türk hukuku açısından, iflâsın yurt içinde tekliğini ileri süren görüşler için bkz. Muşul-II, s.17-18; Üstündağ, s.19.

⁵⁰ Buna karşılık, yabancı ile yurttaş arasında eşit işleme tabi tutulma bakımından denginin sağlanabilmesi için bir antlaşmanın varlığını şart olarak ileri süren görüşler de bulunmaktadır. Eğer böyle bir antlaşma bulunmamakta ise, kuralda adı geçen alacaklıların, “yabancı memleketlerde bulunan yurttaşlar” şeklinde anlaşılması gerektiği yönündeki yorum için bkz. Üstündağ, s.18.

⁵¹ Güneysu-Güngör, s.157; Berkin, s.75.

⁵² Deftere kaydedilen bu malların istenebilmesi için, Türk hukukunun iflâsın evrenselliği ilkesini kabul etmesi gerekmektedir. Çünkü, yabancı ülkelerde bulunan malların talep edilebilmesi için, farazi olarak dahi olsa, Türkiye’de kurulan iflâs masasına girdiğinin kabul edilmesini gerektirmektedir. Bu bakımdan, ilkeyi, sadece, yurt içinde iflâsın tekliği olarak algılamak, müflisin yabancı ülkede bulunan malvarlığından peşinen feragat etmek ve Türk iflâs idaresinin bu malları talep yetkisinin hukuki dayanağını yok etmek bakımından elverişli bir kabul tarzı olmayacaktır (Güneysu-Güngör, s.157).

fakat, rehinli malın satış parası alacağı karşılıma yetmemiş gibi alacaklıya ödenecektir⁵³.

Bu açıklamalar nedeniyle, Türkiye’de açılan iflâslar bakımından, iflâsın evrenselliği ilkesinin kabulü yerinde olacaktır. Bu sonucun kabulü ile, Türk mahkemelelerinden verilen iflâs kararlarına yabancı ülkelerde etki tanınması olasılığı sağlanmakla birlikte, ayrıca, nerede bulunursa bulunsun, masaya giren mal ve hakları üzerinde müflisin tasarrufa yetkisizliği söz konusu olacağından, Türkiye’de açılmış olan iflâslar bakımından da, müflisin, sınır ötesi mal ve hakları üzerinde tasarrufa yetkisizliği söz konusu olacaktır. Böylelikle, iflâsta alacaklıların eşit işleme tabi tutulması gerçekleştirilebilecektir. İflâsın mülkiliği ilkesinin kabulü ile ise, iflâsın maddi hukuk bakımından etkili sonuçları, sadece, iflâsın açıldığı yer ile sınırlı olmaktadır.

Türkiye’de açılmış olan iflâslar bakımından, müflisin, sınır ötesi mal ve hakları üzerinde tasarrufa yetkisizliğinin olabilmesi için, müflisin malvarlığının bulunduğu diğer ülkenin iç hukukunda iflâsın evrenselliği ilkesinin kabulü gerekmektedir⁵⁴. Yabancı ülke, iflâsın yerselliği (mülkiliği) ilkesini katı bir biçimde kabul etmekteyse, Türkiye’de açılan iflâsın tanınması ya da tenfizinin mümkün olamaması nedeniyle, malvarlığının bulunduğu yabancı ülkede müflisin tasarrufa yetkisizliğinin kabulü pratik bakımdan yarar sağlamayacaktır. Buna karşılık, iflâsın evrenselliğini kabul eden ülkeler bakımından, müflisin malvarlığının bulunduğu yabancı ülkede tasarrufa yetkisizliği, alacaklıların aralarında eşit işleme tabi tutulmasının sağlanması bakımından yerinde olmaktadır.

İflâsın evrenselliği ilkesinin (müflisin hem iflâsın açıldığı hem de müflisin yabancı ülkede malvarlığının bulunması halinde) sınır ötesi etkileri olan iflâs hukuku ilişkilerinde uygulandığı durumlarda; müflisin tasarrufa yetkisizliğine rağmen, masa mal ve haklarına ilişkin yapmış olduğu tasarruf işlemlerinin hükümsüzlüğünün hangi hukuka göre belirleneceğinin tespiti de gerekmektedir. Başka bir anlatımla, iflâsın sınır ötesi etkisinin karşılıklı ülkeler bakımından kabul edilmesi durumunda, müflisin tasarruf işlemlerinin hükümsüzlüğüne, iflâsın açıldığı ülke olan Türk hukuku mu, yoksa, müflisin tasarruf işleminde bulunduğu malvarlığının bulunduğu yer hukuku mu uygulanacaktır?

Bu konuda, sınır ötesi etkileri olan iflâs durumunda, müflisin tasarrufa yetkisizliğine yönelik ortaya çıkan hukuki sorunlara, malların bulunduğu yer hukukunun (lex rei sitae) uygulanmasının yerinde olacağı, haklı olarak, kabul edilmektedir⁵⁵. Müflisin tasarrufa yetkisizliği, müflisin masa konusu malvarlığının parçalanmasını engelleyerek alacaklıları korumak; tasarruf işlemine tabi tutulmuş olan mal ve hakların masaya çekilerek alacaklıların eşit işleme tabi tutularak masadan alacaklarını

⁵³ Güneysu-Güngör, s.158; Kuru, s.543; Berkin, s.75.

⁵⁴ Yinelemek isteriz ki, bu sonuç, Türkiye ile yabancı devlet arasında, bir antlaşmanın bulunmaması durumu içindir. Eğer, iflâs kararlarına etki tanınması ve uygulanacak hukuk kurallarının tespitine yönelik ülkeler arasında karşılıklı bir antlaşma bulunmakta ise, sorun, bu antlaşma çerçevesinde çözümlenmelidir. Yani, bu durumda, iflâsın evrenselliği ya da mülkiliği ilkesinin kabul edilip edilmemesinin pratik bakımdan bir yararı bulunmamaktadır.

⁵⁵ Güneysu-Güngör, s.162.

almalarına hizmet etmektedir. Bu amacı gerçekleştirme doğrultusunda, malvarlığına yönelik hukuki işlemler bakımından, hem Türk hukukunda⁵⁶ hem de milletlerarası özel hukukta genel kabul görmüş olan⁵⁷ malların bulunduğu yer hukukunun (lex rei sitae) uygulanması kabul edilmelidir. Alacaklıların eşit işleme tabi tutularak alacaklarına ulaşmaları amacıyla müflise karşı etkin bir biçimde korunabilmeleri, malların bulunduğu yer hukukunun uygulanmasını gerektirmektedir.

Malların bulunduğu yer hukuku, tasarruf işlemine tabi tutulmuş malvarlığı kalemelerinin fiilen masaya çekilebilmesi bakımından da tercih edilmelidir. Çünkü, malların bulunduğu yer hukukuna göre, hukuken iflâs masasına girmeyen ya da müflisin hükümsüz tasarruf işlemi olarak kabul edilmeyen durumlarda, yapılan işlemin hukuki sonuç doğurmadığını ileri sürerek masaya geri çekilmesi mümkün görünmemektedir⁵⁸.

Diğer taraftan, müflisin tasarrufa yetkisizliği, iflâsın açılmasıyla hüküm ifade edeceği için, buna rağmen müflisle tasarruf ilişkisine girmiş olan kişi ya da kişilerin, iflâsın açıldığı anda sonucunu öngörebilecekleri bir hukuka tabi olmaları, hukuki güvenlik açısından yerindedir. Bu bakımdan, malların bulunduğu yer hukukunun müflisin tasarruf işlemlerine uygulanması hukuki öngörülebilirliği de sağlayacaktır⁵⁹.

Son olarak, iflâsın açılmasıyla, müflisin tasarrufa yetkisizliği nedeniyle, masa malvarlığı konusunda idare ve tasarruf yetkisinin iflâs idaresine ya da muadili bir başka organa geçişi de, malların bulunduğu yer hukukuna tabi olmalıdır. İflâsın açılmasından sonra, müflisin tasarrufa yetkisizliğinin başlama anı, hükümsüz işlemlerin kapsamı, hükümsüzlüğün ileri sürülmesi yöntemlerinin malların bulunduğu yer hukukuna tabi olması, tasfiye sürecinin öngörülebilirliğini sağlama bakımından yerindedir.

2- Yabancı Ülkede Açılan İflâslar Bakımından

Yabancı ülkede açılan iflâsın, müflisin, Türkiye’de bulunan malvarlığı hakkın- da ortaya çıkardığı sonuçlar, yine, Türk hukuk sisteminin iflâsın evrenselliği ile mülkiliği ilkelerinden hangisini temel aldığı ile yakından ilgilidir. Türk hukukunda genel kabul, yabancı ülkede açılan iflâslar bakımından, iflâsın yerselliği (mülkiliği) ilkesidir⁶⁰. Yani, yabancı ülkede açılan iflâs, müflisin, Türkiye’de bulunan malvarlığı hakkında etkili sonuçlar doğurmaz. O halde, yabancı ülkede açılan iflâs nedeniy-

⁵⁶ Türk Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun’un (MÖHUK) 23. maddesine göre; “taşınır ve taşınmaz mallar üzerindeki mülkiyet hakkı ve diğer aynı haklar malların bulunduğu yer hukukuna tabidir”.

⁵⁷ Taşınmaz mallar bakımından, taşınmazın bulunduğu devletin münhasır yetkisi hemen hemen her ülke tarafından kabul edilmekle birlikte, taşınır mallar bakımından ülkeler arasında farklı uygulamalara rastlanılmaktadır (Güneysu-Güngör, s.18). Avrupa Birliği Aciz Tüzüğü’ne göre de, sicile kayıtlı mallar bakımından sicilin tutulduğu yer hukuku; diğer mallar bakımından iflâsın açıldığı ülkenin hukuku uygulanır. Bu konuda açıklamalar için bkz. **Başözen**, 372-376.

⁵⁸ **Güneysu-Güngör**, s.51.

⁵⁹ **Güneysu-Güngör**, s.51.

⁶⁰ **Kuru**, s.548; **Yılmaz**, s.103; **Üstündağ**, s.19-20.

le, müflisin, Türkiye’de bulunan malvarlığı üzerinde tasarrufa yetkisizliği söz konusu değildir. Sadece, iflâsın açıldığı ülke ile Türkiye arasında, iflâs hukuku ilişkilerine yönelik bir antlaşmanın varlığı durumlarında, müflis, Türkiye’de bulunan mal ve hakları üzerinde tasarrufa yetkisizdir⁶¹. Yargıtay da, vermiş olduğu bir kararında, iflâsın mülkiliği ilkesini; yani, yabancı ülkede verilmiş iflâs kararlarının tenfizinin mümkün olmayacağını benimsemiştir⁶².

Türk hukukunda, yabancı ülkede açılan iflâslar bakımından da, haklı olarak, iflâsın evrenselliği ilkesinin kabulü gerekmektedir⁶³. Böyle bir kabulün sonucunda, yabancı ülkede açılan iflâs, sonuçlarını, Türkiye’de bulunan mal ve hakları üzerinde de ortaya çıkaracaktır. Ancak, bütün yabancı mahkeme kararları gibi, yabancı iflâs kararlarının Türkiye’de etkilerini doğurabilmesi, yabancı iflâs kararına Türkiye’de etki tanınması şartına bağlıdır. Doktrinde⁶⁴, iflâsın mülkiliği ilkesi çerçevesinde, yabancı iflâs kararlarının Türkiye’de uygulanmasına yönelik düzenlemenin bulunmadığı ileri sürüle de; genel olarak, yabancı mahkeme kararlarına Türkiye’de etki tanınmasına yönelik usul ve esasları belirleyen düzenlemelere (MÖHUK m.34-42) başvurmayı engelleyen bir kural bulunmamaktadır⁶⁵. Bu çerçevede bakıldığında, yabancı ülkede açılan iflâsların, müflisin, Türkiye’de bulunan malvarlığı üzerinde de etkili sonuçları doğurabilmesi için, yabancı iflâs kararının tenfizi⁶⁶ (MÖHUK m.34-41) gerekmektedir.

⁶¹ **Kuru**, s.548; **Yılmaz**, s.103; **Üstündağ**, s.19-20.

⁶² “... İflâs kararı, alacaklıların küllî tasfiye yoluyla karşılanıp ödenmesi yolunu açan ve bu yola ait bilimum işlemlerin yapılmasını gerektiren bir karardır. Yani, muayyen bir hakkı izhar ve tespit ederek diğer taraftan tahsilini veya diğer tarafın bu neticeye katlanmasını değil, borçlu hakkında uygulanacak cebri icra yolunu ve ileride yapılacak sair cebri icra işlerini tespit eder. Bu niteliği ve bilhassa kamu düzeni ile ilgili bazı işlemlerin yapılması yetkisini zammunun etmesi, hukuki sonuçlarının kamu düzeni ve devletin hükümlerine haklarıyla olan ilgisi bakımından HUMK’un 537 ve sonraki maddelerinde (şimdi, MÖHUK m.34 vd.) sözü edilen hukuk ve ticaret davalarına ait nihai hükümler arasında sayılmaz. İtalya’da teşkil edilen iflâs dairesinin veya bunun yerine kaim İtalyan makam veya şahısların iflâs hükümlerini Türk mülki hudutları içinde uygulamak ve bununla ilgili cebri icra işlerini yürütmek yetkileri yoktur.” (İİD 19.6.1969, 3593/6709; RKD 1969/11, s.115-117). Yargıtay’ın bu görüşüne katılmamaktayız. Yargıtay, MÖHUK öncesinde verdiği bu karar ile, iflâs kararlarının HUMK 537 anlamında, hukuk ve ticaret davalarına ilişkin nihai hükümler arasında sayılabileceğini ileri sürmektedir. İflâs kararı, iflâs davasını açan alacaklının alacağını hüküm altına alması nedeniyle özel hukuka yönelik kararlardandır. Yine, MÖHUK’ta tenfizi gereken hükümler, icrai etki ortaya çıkaran hükümlerdir. İflâs kararı da, icrai etki ortaya çıkarma bakımından bir farklılığı bulunmamakta, sadece, icrai etkinin çerçevesi ve yerine getirilmesi yöntemi değişik olmaktadır. İflâs kararının, hukuk alanında etkili olabilmesi için, icra edilmesine gerek bulunmaması; taşıdıkları yenilik doğurucu etki nedeniyle hukuki sonuç doğurması kabul edildiği durumlarda bile, masa mallarının toplanması, müflisin tasarruf işlemlerinin hükümsüzlüğünün ileri sürülerek masa mallarının geri çekilmesi, tasfiyeye tabi tutulması gibi işlemlerin yapılabilmesi, icrai işlem yapılmasını gerektirecektir. Bu gibi durumlarda, yabancı iflâs kararının tenfizi mümkün olabilmelidir (**Kuru-İflâs**, s.548-549, dn.26; **Güneysu-Güngör**, s.178-179; **Belgesay**, s.65; Aksi görüş için bkz. **Nomer, Ergin**: Devletler Hususi Hukuku, İstanbul 1996, s.385).

⁶³ **Güneysu-Güngör**, s.155-160. İflâsın evrenselliği ilkesinin Türk hukuku bakımından kabulünü gerektiren argümanlar için ayrıca bkz. **Başözen**, s.357-367.

⁶⁴ **Kuru-İflâs**, s.548; **Üstündağ**, s.20.

⁶⁵ **Güneysu-Güngör**, s.178, dn.650.

⁶⁶ Burada, bir an için, tanınmanın da yeterli olabileceği (MÖHUK m.42) düşünülse de, yabancı iflâs kararlarının Türkiye’de tanınması, Türk icra ve iflâs organlarını harekete geçirmek bakımından yeterli olmayacaktır. Yani, müflisin tasarruf işlemlerinin hükümsüzlüğü tanıma ile kabul edilse bile, hükümsüzlüğün hukuki sonuçlarını doğurabilmesi, hükümsüzlüğün giderilmesi seçenekleri, mal ve hakların masaya çekilmesi gibi

MÖHUK'a göre, yabancı mahkemelerden hukuk davalarına ilişkin olarak verilmiş ve verildiği yer hukukuna göre şekli anlamda kesinlik kazanmış yabancı ilâm-ların Türkiye'de icra olunabilmesi, yetkili Türk mahkemesince tenfiz kararı verilmesine bağlıdır (MÖHUK m.34,I). Buna ek olarak, Türkiye ile ilâmın verildiği devlet arasında karşılıklı işlem bulunmalı⁶⁷ (MÖHUK m.38,I/a); ilâm, Türk mahkemelerinin münhasır yetkisine girmeyen bir konuda verilmiş olmalı⁶⁸ (MÖHUK m.38I/b); hüküm, Türk kamu düzenine açıkça aykırı bulunmamalı⁶⁹ (MÖHUK m.38,I/c); kendisine karşı tenfiz istenen kişinin, ilâmın verildiği mahkemenin huku-

işlemler cebri icrayı gerektiren işlemlerden olması nedeniyle beklenen fayda elde edilemeyecektir. Bu nedenle, yabancı iflâs kararının, başka bir devletin icra organlarını harekete geçirebilmesi, onlara bir hakkın yerine getirilmesi için emir verilebilmesi, devletin hükümlerini yetkisi nedeniyle, özel bir antlaşma ya da kural bulunmaktaysa, ancak, o kararın tenfizi ile mümkündür {**Güneysu-Güngör**, s.178-179; **Arat, Tuğrul**: Yabancı İlamların Tanınması ve Tenfizi, (AÜHFD, 1964/21, s.421-527), s.483; **Esen, Emre**: Türk Hukukunda Yabancı Mahkeme Kararlarının Tanınması ve Tenfizinde Münhasır Yetki Kavramı, (Prof Dr. Ergin Nomer'e Armağan, MHB, Yıl.22, 2002/2, s.183-206), s.199; **Sakmar, Ata/Ekşi, Nuray**: Hukuki ve Ticarî Konularda Mahkemelerin Milletlerarası Yetkisi ve Mahkeme Kararlarının Tanınması Hakkında AB Konsey Tüzüğü, (Prof Dr. Ergin Nomer'e Armağan, MHB, Yıl.22, 2002/2, s.721-743), s.738}.

⁶⁷ Karşılıklı işlem şartı, milletlerarası bir sözleşmeye (ahdi), karşılıklı uygulamaya (fiili) ya da kanun hükmüne (kanuni) dayanabilir (**Güneysu-Güngör**, s.180). MÖHUK öncesinde, yabancı iflâs kararlarının tenfizi için milletlerarası sözleşme ilişkisinin (ahdi karşılıklılık) arandığı konusunda bkz. **Yılmaz**, s.102-103; **Kuru-İflâs**, s.548-549, dn.26).

⁶⁸ Türk hukukunda, İcra ve İflâs Kanunu'nun 154. maddesinin üçüncü fıkrası, muamele merkezi Türkiye'de olan borçlular hakkında verilen yabancı iflâs kararlarının münhasır yetki nedeniyle tenfize engel olmasının yanısıra, muamele merkezi Türkiye'de bulunmayan borçlular hakkında verilmiş iflâs kararları bakımından da, bir tenfiz engeli oluşturacak; yani, borçlunun muamele merkezi mahkemesinden verilmemiş yabancı iflâs kararları Türkiye'de tenfiz edilemeyecektir (**Güneysu-Güngör**, s.181-182; **Esen**, s.198-200; **Nomer**, s.389,211,375,185; **Kuru-İflâs**, s.549, dn.26).

⁶⁹ Milletlerarası özel hukuk bakımından kamu düzeni, kendi yargılama usulüne göre verilmeyen bir hükmün uygulanması durumunda, yargılamanın konusu ile karşılaştırılmayacak derecede daha büyük, daha önemli ve vazgeçilmez nitelikteki menfaatlerin zarar görmesi olasılığı karşısında, bu menfaatlerin öncelikle ve kesin olarak korunmasını amaçlayan bir anlam ifade eder (**Ruhi, Ahmet Cemal /Kaplan, Yavuz**: Yabancı Mahkeme Kararlarının Tenfizi Açısından Kamu Düzeni (Ordre Public), (Prof Dr. Ergin Nomer'e Armağan, MHB, Yıl.22, 2002/2, s.643-663), s.644). İflâsı açan mahkemenin hukuku ile, Türk hukuku, çoğu durumlarda farklı içeriklere sahip olmaları nedeniyle, yabancı iflâs kararlarının tenfizinde, kamu düzenine aykırılık iddiası ile karşılaşılabılır. Türk hukuku bakımından, yabancı iflâs kararların tenfizinde, kararın "açıkça" kamu düzenine aykırılık teşkil etmesi gerekmektedir (**Ruhi/Kaplan**, s.662-663; **Güneysu-Güngör**, s.184). Bu çerçevede, Türk hukukuna göre, iflâsı tabi olmayan bir kişi hakkında verilmiş yabancı iflâs kararının tenfizi talebi hakkında karar verecek olan Türk hakiminin, iflâs kararının tenfizi ile, tenfiz talebinin reddi halinde hüküm ve sonuçlarının, iflâsta korunan menfaatler itibarıyla bir değerlendirmesini yapması yerinde olacaktır. Tenfiz talebinin reddi, belki, iç karar ahengini sağlayacaktır. Fakat, reddi, alacaklıların çıkarlarına, alacaklıların eşit işleme tabi tutulması ilkesine, milletlerarası karar ahengine, milli ve milletlerarası toplumun ihtiyaçlarına aykırı düşecektir. Ayrıca, yabancı devlet ülkesinde iflâs etmiş ve iflâs masasına giren mal ve hakları üzerinde tasarruf yetkisi kalkmış olan kişileri, bir taraftan Türkiye'de tasarruf işlemlerinde bulunmaya malvarlığını artırmak, diğer yandan, müflisin Türkiye'deki alacaklılarına, alacaklılar arası eşit işleme tabi tutulma ilkesini bozacak fırsatları hazırlamak imkânı verilmesi bakımından eleştiriye açıktır (**Güneysu-Güngör**, s.184; Benzer şekilde, **Berkin**, s.76-77). Gerçekte, bir yabancıyı, Türk kamu düzenine açıkça aykırı olmamak kaydıyla, kendi kanunlarından daha fazla korumanın bir anlamı da bulunmamaktadır (**Berkin**, s.76). Yine, alacaklıların eşit işleme tabi tutulması çerçevesinde, iflâsın evrenselliği ilkesini, karşılıklı ya da çok taraflı antlaşmalar, fiili karşılıklılık ya da iç hukuklarında yer alan kanun hükmü gereğince kabul etmeyen ülkelerde verilen iflâs kararlarının tenfizi de, Türk kamu düzenine açıkça aykırılık teşkil etmelidir. Çünkü, iflâsın açıldığı yer ülkesinde iflâsın mülkiyeti ilkesi uygulanmakta ise, o devlet ülkesinde oluşacak masadan öncelikle mahalli alacaklılar alacaklarına kavuşacaktır. Bu durum, alacaklıların eşit işleme tabi tutulması ilkesini zedeler niteliği gereği, Türk kamu düzenine açıkça aykırılık doğurur (**Güneysu-Güngör**, s.185).

kuna göre savunma hakkının çiğnenmiş olduğu hallerde, bu kişi, Türk mahkemesinde tenfize bu yönüyle itiraz etmemiş olmalı (MÖHUK m.38,I/d); Türklerin kişi hallerine ilişkin yabancı ilâmda Türk kanunlar ihtilafı hukuku kuralları gereğince yetkili kılınan hukukun uygulanmamış olması halinde⁷⁰, Türk vatandaşı olan davalı tenfize bu yönden itiraz etmemiş olmalıdır⁷¹. Bu şartların bulunması durumunda, yabancı iflâs kararının tenfizi ile, iflâs, Türkiye’de açılmış bir iflâsın hukuki sonuçlarını doğurur⁷². Bunun sonucu olarak, Türkiye’de bulunan malvarlığı bakımından müflisin idare ve tasarruf yetkisi iflâs idaresine geçmekte; aynı konu üzerinde müflisin tasarrufa yetkisizliği söz konusu olmaktadır.

Yabancı ülkede açılan iflâs kararının Türkiye’de tenfizi halinde, müflisin tasarrufa yetkisizliğine uygulanacak hukukun, haklı olarak, malların bulunduğu yer hukuku; yani, Türk hukuku olması gerekir⁷³.

Yabancı iflâs kararının Türk mahkemelerince tenfizine karar verildiği durumlarda, müflisin tasarrufa yetkisizliğinin başlama anı konusunda iki görüş bulunmaktadır. Birincisi⁷⁴, Türk mahkemesince tenfizine karar verilmek koşuluyla yabancı iflâs kararının verildiği anda müflisin tasarrufa yetkisizliğinin başlayacağı görüşüdür. Bu görüş, iflâs kararlarının inşai etkiye sahip kararlar olduğu ve verildikleri anda hüküm ve sonuçlarını doğurduğu temeline dayanmaktadır. Diğeri ise⁷⁵, yabancı iflâs kararının Türk mahkemesince tenfizine karar verilmesinden itibaren müflisin tasarrufa yetkisizliğinin başlayacağı görüşüdür. Çünkü, sınır ötesi ülkede tenfiz kararının verilmesiyle iflâsın hüküm ve sonuçlarının çoğu, yabancı bir iflâs kararına etki tanınmasına bağlı olarak, tenfiz kararının verildiği ülkede ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle, tenfiz kararının verildiği ülke olan Türkiye bakımından, iflâsın açıldığı tarihe kadar gitmenin gerekliliği bulunmamaktadır.

Tasarrufa yetkisizliğin başlama anının tenfiz kararına bağlanması, iflâsın yabancı ülkede açılması ile tenfizi arasında geçen süre içerisinde, müflisin Türkiye’de bulunan malları üzerinde tasarruf yapabilme imkânının hukuken korunması bakımından eleştiriye açıktır. Diğer taraftan, tasarrufa yetkisizliğin başlama anının iflâsın yabancı ülkede açıldığı ana kadar geriye çekilmesi, özellikle, tenfiz talebinin yabancı iflâs kararının verilmesinden uzunca bir zaman sonra yapıldığı ve kabul edildiği durumlarda hukuki kesinlik, güvenlik ve öngörülebilirlik gibi düşüncelerle, kazanılmış haklar, hakkaniyet ve iyiniyet itirazları ile karşılaşmak bakımından eleştiriye açıktır⁷⁶.

⁷⁰ İflâsın açılması kararı, müflisin hak ve fiil ehliyetliliği durumu ortaya çıkarmamakta; buna karşılık, masaya giren malvarlığı üzerinde müflisin tasarruf işlemlerinde bulunma yetkisini ortadan kaldırmaktadır (Bkz. Başözen, s.75-78, 166-170. Bu bakımda, iflâs kararı, Türklerin kişi hallerine ilişkin olarak verilmiş bir hüküm olarak algılanamamalıdır (Güneysu-Güngör, s.187).

⁷¹ Yabancı iflâs kararlarının tenfizinde aranması gereken şartlar hakkında açıklamalar için bkz. Güneysu-Güngör, s.178-187; Arat, s.421-527; Esen, s.183-206; Sakmar/Ekşi, s.721-743.

⁷² Güneysu-Güngör, s.188.

⁷³ Güneysu-Güngör, s.162.

⁷⁴ Nomer, s.398.

⁷⁵ Güneysu-Güngör, s.191.

⁷⁶ Güneysu-Güngör, s.191.

Bu olumsuzlukların giderilmesi anlamında, hem taraf çıkarlarının hem de iyiniyetli üçüncü kişilerin korunması için uygun çözümler aranmasında yarar bulunmaktadır⁷⁷. Örnek olarak, tenfiz talebinin yapılması ile, İcra ve İflâs Kanunu'nun 159. maddesine göre, mahkemece, her durumda iyiniyetle kazanımları önlemeye yönelik bir tasarruf yasağı emredilebilir; bu yasağın 166. maddeye göre ilân edilebilir. Böylelikle, müflisin tasarrufa yetkisizliğinin başlama anı, tenfiz talebinin yapıldığı ana kadar geri çekilebilir. Bu çözüm tarzı, yabancı ülkede açılan iflâs nedeniyle Türk mahkemelerinde tenfiz talebinde bulunmakla görevli kişi ya da yetkililerin, tenfiz talebini geç yapmalarından doğan sonuçlara katlanmaları sonucunu doğurur. Böylelikle, iyiniyetli üçüncü kişilerin müflis ile yapmış oldukları tasarruf işlemlerinden kaynaklanan kazanımları korunmuş olur⁷⁸.

Yabancı iflâs kararının tenfizi ile, iflâs, Türkiye'de açılmış bir iflâsın hukuki sonuçlarını doğurması nedeniyle⁷⁹ (MÖHUK m.41), Türk hukuku bakımından, mahkemenin yabancı iflâs kararının tenfizine yönelik verdiği kararlar iflâsın açılmış sayılacağı (m.165) ve bunun sonucu olarak müflisin tasarrufa yetkisizliğinin başlayacağı (m.191) kabul edilmelidir.

Son olarak, olması gereken hukuk bakımından, iflâsın evrenselliği ilkesi ve bazı hukuk sistemleri temel alınarak, yabancı ülkede verilen iflâs kararlarının tenfizine yönelik şartların, tenfiz kararının ortaya çıkardığı etkilerin tespit edilmesi ve İcra ve İflâs Kanunu'nda yapılacak bir değişiklikle, iflâs kararının ortaya çıkardığı hukuki sonuçlar da göz önüne alınarak, Kanun'a alınması yerinde olacaktır. Böylelikle, ticarî sahada mesafelerin azaldığı ve ülkelerarası sınırların etkisini kaybettiği ve çokuluslu şirketlerin bulunduğu bir dönemde, hukuki kesinlik, güvenlik, öngörülebilirlik, kazanılmış haklara saygı ve milletlerarası karar ahenginin sağlanması gibi temel hukuk ilkelerinin gerçekleştirilmesi sağlanabilir. Yine, bu amaçların gerçekleştirilmesi yolunda atılacak adımlar, Türk Devletinin uluslararası ticarete etkinliğini ve saygınlığını artıracaktır.

⁷⁷ Güneysu-Güngör, s.191.

⁷⁸ Karş. Güneysu-Güngör, s.191.

⁷⁹ Güneysu-Güngör, s.188; Belgesay, s.65, 84-85.